

» Uitgestorven beroepen deel 2 «

De stadsomroeper, de ratelaar, de lantaarnopsteker, de voddeboer, de dienstbode, de scharensliiep, de schillenboer, de melkslijter, de min, de bruggetrekker en de sigarenmaker.

In oude tijden waren er beroepen die ik, op een enkele na, niet meer meemaakte, of alleen uit de overlevering kende. De stronttonnenophaler kende ik uit de verhalen van mijn opa die altijd wel in was voor een smeugig verhaaltje. Hij vertelde met enige regelmaat het verhaal van de zogeheten 'boldooskar' die op een hoge brug geparkeerd stond, en waar de plaatselijke kwajongens een keer op het openingspedaal drukten en er een niet te stuiten riekende strontstroom het pothuisje van een nietsvermoedende schoenmaker binnenstroomde, die daarop woedend zijn gebalde vuist richting de boldooskar hief onder het uitroepen van de erbarmelijke volzin: 'Hee daar, moet ik dit soms voor zoete koek opeten?' Ik kende zelf het fenomeen melkslijter, de melkslijter die met zijn halveliterkannetje melk in de pannen van de mensen goot en heb deze goede man zelfs in de vakanties geholpen om een centje bij te verdienen. Ik verdiende een gulden per week en weet nog dat de dubbelgestoomde melk in literflessen zat met een kroonkurk erop. Ik kon er vier tussen mijn vingers nemen, dus als ik beide handen inzette, kon ik het trappenhuis in mijn wijk beklimmen met acht (!) dubbelgestoomde in mijn jatten! 😊 Deze overmoed werd me wel een keer fataal, toen ik kramp kreeg in mijn handen en daar kletterden de acht flessen in gruzelementen over de stenen traptreden en een melkwaterval gutste vrolijk de trappen af. De schillenboer, daar had ik ontzag voor. Ik hielp hem met het voederen (en aaien) van zijn paard dat de schillenkarr trok en hielp met het doorwoelen van de schillen en klokhuizen, op zoek naar zoekgeraakte en gevaarlijke aardappelschilmesjes. De goede man schopte onderaan de trap zijn klompen uit en rende op zijn klompschoentjes in een

oogwenk de acht trappen op en af met zijn juten zak op de rug. En dat in een paar honderd huizen! De goede man moet een sporthart hebben gehad!!

De Stadsomroeper (zie boven en onder)

Bron <https://www.ad.nl/rotterdam/beeld-vlaardingse-stadsomroeper-keert-terug-met-zitbankjes~ab2c262a/107357026/>

dubbelgestoomde

Bron <https://i0.wp.com/wandawandelt.nl/wp-content/uploads/2021/04/Stadsomroeper.jpg?ssl=1>

©

De Lantaarnopsteker

Bron <https://indebuurt.nl/amsterdam/toen-in/7-x-verdwenen-beroepen-die-je-vroeger-tegenkwam-in-amsterdam~193652/>

De Voddeboer

De Dienstbode

De Scharensleep

De Schillenboer

De Melkslijter

Melkboer 1954 Bron

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3738046983104204&set=gm.901448878544563&idovanti ty=693456086010511>

Zie ook:

<https://indebuurt.nl/amsterdam/toen-in/7-x-verdwenen-beroepen-die-je-vroeger-tegenkwam-in-amsterdam~193652/>

Nog wat porder-info: *De moderne 'porder' van Ramses Shaffy*

Na de jaren 1940 kwamen porders nog wel eens voor, al was het in een andere hoedanigheid. Zo fungeerde de privéchauffeur en latere manager van Ramses Shaffy, Steve Austen, regelmatig als een soort 'porder' voor deze artiest. Shaffy moest namelijk voorafgaand aan een optreden nogal eens uit zijn bed gesleurd worden, zo lezen we in *NRC Handelsblad*. Zie:

<https://historiek.net/porder-beroep-betekenis-geschiedenis/83071/>

Zie: <https://renewanmaarsseveen.nl/13223/porder-die-maakt-je-wel-wakker>

I see a small advertisement in a newspaper from 1906. The text reads: 'H. Veltmeijer, has established himself as PORDER and politely recommends himself. A orderer, what is that again? A first source is of course Wikipedia, the online encyclopedia. The information there is sufficient. A porder is someone who went door to door to wake people up before the alarm clocks arrived in the morning. This usually happened when the police officer tapped a door or bedroom window with a stick. The suggestion is made that 'tapped' is the same as 'prodded'. However, I have a different idea of poking than tapping. And where is the history of the border. These are two questions that I would like to look at. That day I ask some people what 'poking' means to them. I get answers like 'give a move', 'encourage' and the like. But no 'taps'. The word poke refers to urging (e.g. to wake up). But what is the history of the orderer? Wikipedia is silent about this. So I'm going to investigate myself. The practice of waking up employees was already known to millers. Servants took turns waking each other up to start work on time. As a real profession it emerged in Manchester during the Industrial Revolution. More or less for the same reason, getting to work on time at a time when there were no alarm clocks.

Eene malle Porder malen /
Daer zo is hij booz bekend /
Want het is een malle bent.

The word Porder in Utrecht's poem from 1767. The importance of the borderer grew when people started working more in shifts. And the assembly line also played a role. After all, everyone had their place. If someone was missing, the production process stopped. In the beginning, pushers, called Knocker-Up or Knocker-Upper in England, worked for a company. Gradually it became an independent profession and pushers also appeared in other cities. In the Netherlands, the first pushers appeared shortly after the British pushers in Utrecht. Soon there were also pushers in other cities. The very first door knockers occur in the history of the door knocker, the decorated ornament with a ring or clapper. However, the door knocker had a drawback. It woke up the whole house and maybe even some of the neighbors. That is why the buyer started using other materials. In images we see the borderer, often an old man or woman, with a stick.

However, waking was initially done with a peashooter, a soft hammer or a rattle. That also made too much noise. That is why these tools were replaced by a short or long stick with dried reeds at the end. When the Porder became an independent profession, the Porder naturally wanted only its own customers to wake up. Not the neighbors who wanted to benefit. The pushers developed a system to see who needed to be woken up at what time. To do this, they wrote the time, and sometimes the day, on the customer's wall with chalk. Or they placed a note behind a window. They also had multiple rates. It depended on the situation. In one center or with several customers together, the orderer could charge a lower price. Remotely living customers paid a higher price. To this end, the pushers also had to plan an efficient route. The profession of police was not highly regarded, but it mainly provided older people with an income. Several advertisers, in both Great Britain and the Netherlands, also found extra income in it. In the Netherlands. In England, several police officers performed the profession in addition to their daily work. Robert Paul, the man who found Jack the Ripper's first victim, told a bizarre example during his interrogation. He warned an officer, who was walking around as a police officer at the time. The officer ignored his message about the dead woman and continued to wake up his clientele. Numerous newspaper reports around 1900 contain reports about porders. There were a bunch of smart guys in Amsterdam. They had their bread delivered early in the morning and saved a dime for the orderer. The orderer that was circulating early on also had a signaling function. They saw burglars and other scum. Naturally, a police officer sometimes made a mistake. But reports about helping with or reporting crime are far in the majority. The last human alarm clock in England stopped working in 1973. It inspired Mike Canavan to write the song 'The Knocker Upper man'. Here in a performance by Joe Stead from Sowerby Bridge in West Yorkshire (youtube). In England there was a popular rhyme: *We had a knocker-up, and our knocker-up had a knocker-up / And our knocker-up's knocker-up didn't knock our knocker up, up / So our knocker-up didn't 't knock us up 'Cos he's not up.* Also read the message ' Walking stick, fighting technique for the elderly '

Zie: <https://www.youtube.com/watch?v=kq1qm6hSHFs> ↓

De min

Min 'Longuet de la Giraudiere' met de ingebakerde toekomstige koning Lodewijk XIV

bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_\(beroep\)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_(beroep)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg)

De min van de toekomstige fotograaf Paul Nadar / bron :

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_\(beroep\)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_(beroep)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg)

Catharina Hooft als kind met haar min, geschilderd door Frans Hals bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_\(beroep\)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_(beroep)#/media/Bestand:Louis_XIV_as_an_infant_with_his_nurse_Longuet_de_la_Giraudiere.jpg)

zie ook:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_\(beroep\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_(beroep))

Evertje Schouten, de min van prinses Wilhelmina, portret door Otto Eerelman in de Koninklijke Verzameling bron:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_\(beroep\)#/media/Bestand:Vrouw_van_Zande.jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Min_(beroep)#/media/Bestand:Vrouw_van_Zande.jpg)

Links de oude min.

Rechts de moderne min

<https://www.flair.be/nl/self-love/mind-body/borst-of-fles-nieuwe-mamas/>

De ratelaar en de tonnenophaler

Spotprent op het Tonnenstelsel; zogenaamde 'Boldootkar'. 25 september 1892. Collectie Stadsarchief Amsterdam: los beeldmateriaal, Afbeeldingsbestand 010194002110

Bron <https://onh.nl/verhaal/een-emmer-voor-de-boldootkar>

Ratelaar was een functie bij de Stadsreiniging, in eerste instantie om aan te kondigen dat de beerwagen oftewel de strontkar eraan kwam om de menselijke uitwerpselen te verzamelen.

Bron https://nl.wikipedia.org/wiki/De_ratelaar

Beeld van de ratelaar op het Amsterdamse Kwakersplein

Bron https://nl.wikipedia.org/wiki/De_ratelaar

Kiki de Mokumsche Bruggetrekker

Bron <https://vanklaveren.blog/2019/06/06/kiki-de-bruggentrekker/>

De bruggen over de Prinsengracht waren het werkterrein van Kiki de Bruggetrekker. Op de hoek van één van die bruggen was slijterij, 'De Grote Slok'. Kiki was een goede inkomstenbron voor de uitbater. Hij verliet zijn vaste stek, als hij zes of zeven cent bij elkaar verdiend had, om zijn geld in drank om te zetten. Kiki was een klein mannetje met kromme beentjes, hij kon bevlogen vloeken. De kinderen beschouwden hem hierom als een goede leermeester. Kiki is in 1865 geboren en in 1940 in het 'Gemeentelijk Verzorgingshuis' aan de Roetersstraat overleden.

Bron <https://www.lunenberg.info/kikki-de-kargadoor>

De sigarenmaker

Bron <https://www.youtube.com/watch?v=xc2gr4Nq1z8>

Gijsbreght ©

In de jaren zestig dichtte ik. Als de poëet *Pierre de Bonami*.
Hiernaast een ode aan Teun de schillenboer en aan álle schillenboertjes
van toen en nu.

PS: Wie weet er nog leuke uitgestorven beroepen? Mail mij.

nico.scharn@kpnmail.nl

toen teuntje schillen liep

twas in de jaren vijftig
was hij al middelbaar
doch sterk en vlijtig
rende hij de nieuwbouw
op en neer
kreeg n conditie
als n beer
klompen uit
trappen op
bakken legen
in de juten zak
trappen af
klompen aan
zak weer legen
in de bak waar
frieda trouw
voor stond
te schrapen
in de kou
de lucht van
schillenmengelmoes
zacht
zoet vant ooft
zoekend in de
bak naar
ongeregeld scherp
toen dacht hij
vaak dat t
leven goed was

nu:
oud
alleen
geen vrouw of paard
dat op m wacht
er is
voor hem
denkt teuntje vaak nog
aan die tijd
zn wijk
zn dagen
klompen uit
trappen op

bakken legen
in de juten zak
ach alles is modern
met machines
voort gemak
eigenlijk zou teun
wel willen
dat ie met de nieuwe
tijd n appeltje
kon schillen
men lijkt nu toch
voor weemoed doof
voor teun
de schillenfilosoof
de moderne agrariër
ziet zn koeien
te zwartwit

terwijl
teun kan t weten
de vitamine
in de schillen zit
toen teuntje schillen liep
twas in de jaren vijftig
was hij al middelbaar
maar toch deed ie t vlijtig
ach denkt teun nu
misschien heeft god
t zo gewild
smensen honger naar energie
en materie
wordt nooit gestild
straks is de aarde opgeschild
teun sloot zn ogen
hij was zo moe
t intresseerdem
allemaal geen moer
teun stierf
n glimlach
om de mond
op weg
naar de grote schillenboer
klompen uit
trappen op

Bonami / Gijsbreght

Uit de bruine bundel 'Knoestigh ende Ambagtigh'

